

NOVA PRAVDA

 Uredništvo in uprava v Ljubljani, Narodni dom, I. nadstr. Telefon 77. **Izhaja vsako soboto.** Mesečna naročnina 6 dinarjev, za inozemstvo pa 8 dinarjev.

Češkoslovaški parlamentarci v Jugoslaviji.

Dne 28. oktobra 1922. leta so jugoslovanski poslanci obiskali bratsko Češkoslovaško republiko. V dneh od 3. do 12. oktobra letošnjega leta vračajo češkoslovaški poslanci in senatorji obisk Jugoslovanom. Dva in sedemdeset parlamentarcev iz Češkoslovaške poseti Beograd, Skoplje, Zagreb, Split in Ljubljano.

Češkoslovaški parlamentarci ne prihajajo med nas samo kot gostje zavezniške države, ampak kot bratje in predstavniki naroda, ki se je z nami zaeno boril za nacionalno in državno svobodo. Zgodovina češkoslovaškega in jugoslovanskega naroda je v zadnjih desetletjih hodila skupna pota v trpljenju in radosti, v delu in krvi, v žrtvah in v medsebojnem podpiranju. Pravilno se ugotavlja, da bi ne bilo svobodne Jugoslavije brez Češkoslovaške in obratno. Skupno sta si oba naroda priborila državno samostojnost in skupno jo morata tudi v bodočnosti braniti proti vsem zunanjim sovražnikom.

S posetom češkoslovaških parlamentarcev v Beogradu se bližata dva slovanska parlamenta, ki tipično predstavljata interese slovanskih narodov in katerih naloga je, da ustvarita enotne smernice slovanski nacionalni in državni politiki sploh. Temeljiti pa mora to zблиžanje in enotno politično udejstvovanje med seboj in v razmerju do drugih narodov v Evropi na principih demokracije. Med istokrvnimi brati ni potreba šablon diplomacije, ni potreba čakati nobenih formelnih prilik za skupno delo, ampak narod naj stopi k narodu in odkrito ter brez pridržkov izpove svoje mišljenje in potrebe ter izrazi svoje voljo.

Ni lepše prilike kot sedaj ob priliki obiska češkoslovaških parlamentarcev v naši državi, da se izvoljeni predstavniki obeh narodov ujedinijo v znamenju kulture, socialne in ekonomske solidarnosti. Težko to ne bo, ker je na obeh straneh veliko bratske volje za popolnoma enotno fronto Čehoslovakov in Jugoslovanov.

Posebno smo vzradoščeni, da bo tudi slovenski narod imel priliko pozdraviti v svoji prestolici, v Ljubljani, bratske zastopnike Češkoslovaške republike. Slovenci smo že od nekdaj videli svoje vzore na Češkoslovaškem in zlata Praga nam je bila vedno dobra in skrbna mati, kadarkoli smo iskali pri njej zatočišča. Ne le predstavniki češkoslovaškega ljudstva, ampak ljudstvo samo nas je sprejemalo vedno z odprtimi rokami in z bratsko ljubeznijo. V Čehoslovakih smo našli svoje učitelje in domovino, kako bi bil posebno slovenski narod v zadnjih desetletjih tako napredoval, če bi ne krepil svoje duševne energije na Češkoslovaškem. Masaryk, Klofač in Beneš so imena, ki predstavljajo program vse napredno in socialno čuteče slovenske demokracije.

Med češkoslovaškimi parlamentarci se nahaja tudi 12 senatorjev in poslancev narodno-socialistične stranke, in sicer bratje in sestre:

predsednik senata Klofač, senatorji Klečak, dr. Krouský, Panek, Vagner, Reichstädtova in Planinkova; poslanci Prašek, David, dr. Gagatko, Červinka, dr. Uhlíř. Nekateri izmed njih

VACLAV KLOFAČ.

so bili zadnja leta že ponovno v Ljubljani, v Mariboru, Celju in na Bledu na kongresih NSS. Te svoje stare znance, prijatelje in brate še s prav posebno prisrčnostjo bratsko pozdravljamo v svoji sredi. Tem bolj, ker so predstavniki najčistejše demokracije in državotvornega socializma na Češkoslovaškem in ki so pri vsaki priliki pokazali v največji meri razumevanje za jugoslovanske politične, gospodarske in kulturne težnje. V češkoslovaških narodnih socialistih ima naša država svoje najboljše zagovornike, ki pri nobeni priliki ne zamude tudi dejansko dokazati ljubezen do jugoslovanskega naroda.

Prvi pozdravi češkoslovaškim parlamentarcem.

Deputacija jugoslovenskih poslancev je pričakovala bratske goste v Subotici. Po prihodu posebnega vlaka je prvi pozdravil goste poslanec Radonjić. Za pozdrav se je zahvalil narodno-socialistični poslanec dr. Uhlíř, poudarjajoč, da se češkoslovaški parlamentarci počutijo pri nas kakor v svoji hiši; stopajo na prijateljsko ozemlje po-božno, kakor na svojo bratsko zemljo. Ogromna množica ljudstva je burno aklamirala češkoslovaške goste in jih obsula s cvetjem.

Po vsej poti do Beograda so bili dragi gostje najsvečaneje pozdravljeni, na vseh kolodvorih so

jih pričakovale množice ljudstva in jim klicale dobrodošlico. Največji je bil sprejem v Beogradu. Na kolodvoru so se zbrali zastopniki vlade, narodne skupščine, vojske in vseh drugih državnih kakor tudi kulturnih korporacij. Goste je pozdravil predsednik narodne skupščine Marko Trifković. Za pozdrav se je zahvalil predsednik češkoslovaškega parlamenta Malypeter in predsednik senata Klofač.

Svečana seja narodne skupščine.

Dne 4. t. m. ob 10. uri 20 min. dopoldne se je vršila svečana seja narodne skupščine, katere so se udeležili skupno z našimi poslanci tudi češkoslovaški parlamentarci. Na predsedniško tribuno so stopili: Trifković, Malypeter in Klofač. Trifković je med velikim odobravanjem pozdravil češkoslovaške poslance in senatorje, nakar je tajnik Kobasica prečital adresu delegacije češkoslovaškega parlamenta in senata naši narodni skupščini. V adresi se poudarja neomajano bratstvo obeh narodov, boje za osvoboditev in nalogo, da se čuva in dela na to, da se Kosovo in Bela gora nikdar več ne ponovita.

Nato se je oglašil k besedi predsednik češkoslovaškega senata V. Klofač, ki je očrtal skupne boje Jugoslovanov in Čehoslovakov za časa balkanske in svetovne vojne. Vedno smo se zavedali — je izjavil Klofač — da je naša usoda zvezana z vašo! Vedno smo spremljali z največjim zanimanjem vaše nadčloveške borbe, ki jih je bojeval vaš narod za svetovno demokracijo in mir vsega sveta. — Klofačev govor je bil sprejet z viharji aplavza, kakor tudi pozdrav predsednika češkoslovaškega parlamenta Malypetra.

Za pozdravnimi govori je sledil referat o gospodarsko-kulturnih vprašanjih in narodna skupščina je sprejela resolucijo, ki prihaja do zaključkov: 1.) da se narodno gospodarstvo in ekonomska struktura Češkoslovaške republike in kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev popolnujeta ter da s tem omogočita čim tesnejše in intenzivnejše ekonomsko sodelovanje in trgovino med obeh bratskima državama; 2.) da je dosedanje gospodarske in trgovinske zveze treba razvijati dalje in odpravljati vse zapreke, ki bi bile na potu izvedbi intenzivnega ekonomskega sodelovanja. 3.) da treba delati na to, da se v cilju olajšanja izmenjave dobrin in trgovine deluje in ustvarja pri definitivni valutarni reformi za čim bolj enoobrazno valutarno edinico in da se v isto svrhu izdajo čimprej enako se glaseči predpisi, ki regulirajo trgovinske in devizne odnose. Da bi se čimprej udeležil tukaj naznačeni cilj, je potrebno, da se od obeh parlamentov sestavi dve komisiji: kulturna in ekonomska. Vsaka od teh komisij naj bi imela po 20 članov, to je od vsake strani po 10. Ti dve komisiji naj se v najkrajšem času sestanejo v Pragi.

V bratskem navdušenju je bila zaključena svečana seja narodne skupščine ob 11. uri 20 min.

Na grobu neznanega vojaka.

Dne 5. oktobra so češkoslovaški parlamentarci položili na Avali venec na grob neznanega vojaka.

Na grobu je govoril narodni poslanec David: Če je res, da se pravo prijateljstvo preizkusi šele v težkih življenskih trenutkih, potem bo trajalo med bratskim češkoslovaškim in jugoslovenskim narodom večno. To prijateljstvo je posvečeno s skupnimi borbami. Sinovi češkoslovaških mater so se borili in umirali zaeno s sinovi te krasne zemlje. Na raznih bojiščih, po vsem svetu, v Srbiji, na ruskih frontah, v Sibiriji in na obalah Tihega oceana. Klanjamo se pred grobovi neznanih jugoslovenskih vojakov, katerih junaštvo nima primere v zgodovini. Veliki nesmrtni junaki, vi niste zastoj umrli, ker jugoslovenski narod je doživel, da se mu je rodila svoboda. Vi ste umrli tudi za našo svobodo, na kar češkoslovaški narod ne bo nikdar pozabil. — Globoko občuten govor poslanca Davida je na vse prisotne napravil izredno velik vtis.

Razne prireditve v Beogradu.

Kjerkoli se pojavijo v Beogradu češkoslovaški parlamentarci, povsod so predmet bratskih ovacij. Gostje so se udeležili polaganja temeljnega kamna češkoslovaškemu domu, zakuske beogradske občine, predavanja Kola jugoslovenskih sester, slovesne predstave v Narodnem gledališču in roufa pri poslaniku Šebi.

Smrt soproge predsednika senata Klofača.

V torek dne 5. oktobra je došla v Beograd brzajavna vest, da je predsedniku češkoslovaškega senata V. Klofaču umrla njegova soproga. Pokojna gospa je bila že več let težko bolna. Predsednik V. Klofač se je po žalostnem sporočilu takoj odpeljal v Prago in prekinil svoje potovanje s češkoslovaškimi parlamentarci po naši državi.

Češkoslovaški gostje v Ljubljani.

Češkoslovaški parlamentarci se pripeljejo v Ljubljano v ponedeljek dne 11. oktobra ob 9:55 uri dopoldne. Na glavnem kolodvoru pozdravi goste veliki župan in deputacije vseh ljubljanskih kulturnih in političnih organizacij. S kolodvora odidejo gostje v špalirju članstva organizacij, šol in ostalega občinstva po Miklošičevi cesti pred magistrat, kjer se vrši pozdrav zastopnika občine. Po ogledu mesta so povabljeni gostje ob 13. uri na vladni banket in ob pol 18. uri na čajanko mestne občine. Zvečer ob 21. uri se odpeljejo češkoslovaški gostje čez Jesenice v domovino.

Pozivamo vse naše organizacije, politične, kulturne in strokovne, da se sprejema češkoslovaških bratov udeleže v največjem številu.

27. avg. 1896., veljaven za bivšo vojvodino Štajersko, zadevajoč javno pomoč, predvideva javne hiralnice in določa v § 40., kdo in na kakšen način se mora sprejeti v hiralnico, in sicer a) na prošnjo občine, b) brez nje, če politična oblast spozna, da spada dotičnik v stalno ubožno oskrbo občine in da mu občina ne more nuditi take oskrbe, ki bi bila v skladu z načeli humanitete itd.

Na podlagi tega zakona se v mariborski oblasti še dandanes uraduje, le žal, da sta ostali po prevratu samo še dve javni hiralnici v področju te oblasti, namreč hiralnici v Ptuj in Vojniku, ki sta bili prej podvrženi nadzorstvu deželnega odbora, sedaj pa velikega župana. Boljše je vsekakor kakor v ljubljanski oblasti, kjer javne hiralnice sploh ne obstajajo, marveč samo zasebne, v katerih se najraje sprejemajo taki, ki kaj zapuste, oziroma v katerih za prave reveže nikdar ni prostora.

S tem, da smo citirali ubožni zakon za Štajersko, ga nikakor nismo hoteli hvaliti, ker povišne razmere zahtevajo mnogo več kakor predvojne, marveč smo hoteli samo pokazati na razliko v poedinih pokrajinah in na potrebo, da se prične čimprej delo v oblastnih samoupravah. Tudi menimo, da zadošča en primer, da se pokaže, kako važne posle bo imela oblastna skupščina v socialnem oziru. Za nas Slovence, ki imamo za taka vprašanja več smisla, že zato, ker mejimo na Avstrijo in smo v stikih s Čehi, bo prav posebnega pomena, da si socialno politiko uredimo po svoje in kolikor se dá, da jo v oblastnih samoupravah sami rešujemo. Oblastna samouprava je boljša takšna, kakršna je, kakor da je sploh ni. Zato se naj njene izvedbe ne zavlačujejo preveč, ker je bil tozadevni zakon sprejet že 26. aprila 1922. Od tedaj so potekla polna štiri leta, a o oblastnih samoupravah nikjer še ni duha ne sluha, razen da so bili postavljeni veliki župani. Gospoda si naj zapomni, da ima tudi potrpežljivost ljudstva svoje meje!

*

Socialna politika oblastnih samouprav.

Da je naša državna socialna politika smatrana v Beogradu kot nekako nepotrebno zlo, o tem po izkušnjah zadnjega časa ni več nobenega dvoma. Žal pa tudi onemu delu socialne politike, ki je po ustavi pridržana oblastvom, ne gre nič boljše, ker se zavlačuje razpis volitev v oblastne skupščine. In vendar spadajo po členu 96. vidovdanske ustave v delokrog oblastnih samouprav jako važne socialne naloge, kakor skrb za narodno zdravje v oblasti kakor tudi za vse naprave, s katerimi se pospešuje zdravstveno stanje v oblasti (točka 5), skrb za socialne naloge v oblasti (točka 6), oblastne humane naprave (točka 7). Polje je torej široko, ker navedene točke tudi v zakonu o oblastni in sreski samoupravi niso podrobneje označene, marveč samo splošno. Socialne naloge pa imajo jako širok okvir.

Doslej se v tem pravcu ni storilo drugega, kakor da je bil na podlagi naredbe o razdelitvi države na oblasti določen delokrog poedinim oblastvom in da so bili postavljeni veliki župani, ki poslujejo seve na osnovi obstoječih zakonov, naših in bivših avstrijskih. Naprej pa se ne pride niti za las. Kake važnosti bi bilo delovanje oblastnih samouprav, dokazuje dejstvo, da je zlasti v ljubljanski oblasti potrebno v marsičem popraviti grehe bivšega deželnega zbora, ki je za koroškim in štajerskim daleč zaostajal. Za primer hočem navesti sledeči slučaj:

Neka občina v mariborski oblasti je, misleč, da so zakoni v ljubljanski oblasti isti kakor v mariborski, naprosila velikega župana ljubljanske oblasti, da se sprejme v hiralnico neki ubožec, ki je sposoben zgolj za hiralniško oskrbo. Njegovo bivališče je v mariborski, toda pristojen je v ljubljansko oblast. In veliki župan ljubljanske oblasti je predmetno vlogo rešil s sledečimi vrsticami: V ljubljanski oblasti ne obstajajo javne hiralnice, zato se obrnite za sprejem na kako zasebno hiralnico!

V tej odločitvi je zapopadeno socialno reakcionarstvo skrajne vrste kot posledica nekdanjega režima na Kranjskem in nesposobnosti nove države, ki tekom osemletnega obstoja ni znala take nujne primere urediti tako, kakor to zahteva sedanji čas. Prepustiti uso-

do ubožcev zasebnim hiralnicam, se pravi, odreči se vsakemu vplivu na te velevažne naprave, odtegniti se svoji dolžnosti napram ubožnim članom državne zajednice, ki si sami ne morejo ničesar pomagati. Kolikokrat se dogajajo primeri, da je sprejem ubožca v hiralnico neobhodno potreben. Tak je bil gornji primer in takih primerov je na stotine in tisoče. Oblast si lepo umije roke, revež pa se naj sam briga za to, da dobi kje kako streho.

V tem pogledu je bil štajerski deželni zbor bolj napreden in socialen, Zakon z dne

Vsi na pomoč poplavljenecem!

Dne 27. septembra 1926. je zadela del ljubljanske oblasti strahovita nesreča, kakor je ne pomnijo niti najstarejši ljudje. Že v jutranjih urah je razsajala v žirovskih, poljanskih in polhovgrajskih hribih grozna nevihta, ki je dosegla v opoldanskih urah višek s tem, da se je nad temi nesrečnimi kraji utrgal oblak.

Divje narasle reke in potoki Poljanščica, Sora, Račeva, Gradaščica, Božna, Mala voda, Brebrovnica, Ločnica itd. so prestopile bregove mestoma šest do osem metrov na visoko ter razdirale in uničevale vse, kar jim je stalo na potu: hiše, žage, mline, tvorniške naprave, elektrarne, hleve, šupe, mostove, obrambne zidove, cvetoča polja in livade in žal tudi človeška življenja.

Tako so bili čez noč spremenjeni v jezera in puščave prelepi naši kraji: Žiri z okolico, vsa Poljanska dolina do Škofje Loke, Polhov gradec in vsa Gradaška dolina do Viča, dolina Brebrovnice od Lučne do Gorenje vasi, dolina Ločnice in še mnoge druge.

A tudi drugod je nevihta, ki je trajala ves dan, napravila veliko škode, tako n. pr. na Viču, v Kozarjih, v Novi vasi, v Rožni dolini pri Ljubljani, v Gameljnih, v Črnem grabnu nad Lukovico, v Izlakah pri Zagorju itd.

Uničenih, odplavljenih ali popolnoma zasutih je čez 40 hiš, nešteto mlinov in žag; mnogo drugih poslopij je pa tako poškodovanih, da se morajo podreti. Prebivalci teh krajev, ki so sedaj zaradi

zasutih cest odtrgani od sveta, begajo okoli brez strehe, brez hrane in obleke in preplašeno kličejo:

na pomoč!

Ubogo ljudstvo, ki je v teh krajih že leta 1924. toliko trpelo, si je rešilo le golo življenje in zre s strahom v svojo bodočnost: glad, siromaštvo in bolezni.

Naša človeška dolžnost je, da pomagamo tem siromakom. Trdno sem prepričan, da ne kličem zastoj na pomoč zlatih slovenskih src, ki še nikdar niso odrekla, kadar je šlo za to, da se pomaga nesrečnikom.

Človekoljubno akcijo za nabiranje denarnih prispevkov so prevzeli v ljubljanski oblasti vsi sreski poglavarji, na katere edine naj se vpošljejo zneski za poplavljenecem.

Prosim vsakogar, naj daruje po svoji moči za te najbednejše naše siromake. Naj pomisli vsakdo, da tudi njega lahko zadene enaka nesreča in da je rešitev le v skupni pomoči: Vsi za enega in eden za vse!

Zato pa prosim tem potom tudi vsa naša društva, da v teh težkih dneh ne prirejajo za druge, bodisi še tako blage namene, kakih nabiralnih akcij.

Rešimo nesrečne rodbine, osirotelo deco, rešimo cele kraje gospodarskega pogina! Rešili jih bomo pa samo tedaj, ako jih podpremo takoj in izdatno!

V Ljubljani, dne 30. septembra 1926.

Veliki župan ljubljanske oblasti:

dr. Baltič s. r.

Realni socializem.

Kdor danes misli v politiki ali sploh hitro naprej priti, rad pričinja z govori in agitacijo o demokraciji, socialnosti, seljaštvu itd., kratkoma pričinja z gesli, ki vlečejo ali ki so slučajno v danem trenutku najbolj prikladni, da vzvalove instinkte. Tako početje gotovo ni demokratično, ker omamlja razum in zapeljuje ljudstvo v nerazsodna dejanja ali v neodpustljiva dejanja. V dnevnem življenju takemu početju pravimo demagogija, to je uporaba takih sredstev, ki s prepričanjem, realnim življenjem nimajo ničesar skupnega, ampak spekulirajo le na nerazsodnost, nezadovoljnost, razburljivost velikih mas. Demagog udarja ob mizo in kriči, da množice skozi udarce in krik ne vidijo resnice. Masaryk je rekel, da je demokracija za ljudstvo, demagogija proti ljudstvu. Demokracija zahteva premagovanje samega sebe, zatiranje lastnih nečednih nagnjenj, požrtvovalnost, vztrajnost v tihem in napornem delu, potrpežljivost v najnevarnejših trenutkih, izgubo popularnosti lastne osebe. Demagog se zadovoljuje z momentanimi uspehi, demokrat hoče trajnih uspehov, ki imajo hrano v razsodnosti in prepričanosti množic. Masaryk ni bil demagog, zato njegova stranka pred vojno ni bila močna. In vendar je on ustvaril svobodno republiko svojemu narodu. Najmočnejše stranke, ki so slonele zelo pogosto na demagoškem omamljanju množic, niso bile sposobne realno misliti in teh misli potrpežljivo in vztrajno uresničevati.

Največji nevarnosti je izpostavljen socializem, socialno gibanje. To gibanje v nepravilnih, neresnih in demagoških rokah mora biti kaj hitro diskreditirano. Nevarnost postoji, da se mu vzame idealni, občečloveški, etični značaj, ki naj prerodi človeško družbo in da se mu prilepi značaj grobega in brezobzirnega materijalizma, ki ne pozna ljubezni, ampak seje in dela le sovraštvo, ki nikdar ne bo sposobno izvesti zares socialne, gospodarske, politične in kulturne reforme. Kdor hoče voditi socialno gibanje, mora biti čeli človek, ki je sposoben plavati proti vsem instinktom množic, ako spozna, da zadovoljvanje teh instinktov ne bi pomenilo kulturno in materijelno povzdigo množic.

To idealno gibanje za prepod src in glav v smeri spoznavanja in uveljavljanja vsečloveških načel pravičnosti in poštenosti, je zlasti po vojni silno trpelo. Ta najčistejši ideal človeškega srca in sanje najplemenitejših duš od Kristusa dalje je postal kakor obcestni kanton, na katerega je vsakdo sedel, ga zamazal in onečistil. Veliko jih je bilo, ki so po vojni začutili v sebi lastnosti, da povedejo množice k lepši bodočnosti. Preveč jih je bilo in vsakdo izmed njih je imel večji demagoški talent. Resen kapitalizem se je moral le smehljati, ko je gledal ambiciozno generale delavskih mas, ki niso delali načrtov proti pravemu skupnemu sovražniku, ampak le proti svojim rivalom. Vojskovodje so vodili politiko oseb, ne politiko programa. Konkurenca ni bila v resnem in stvarnem delu, ampak v potenciranju demagoških gesel, ki so bili v čudnih povojnih časih od možnosti uresničitve tako daleč oddaljeni, kakor zemlja od sonca. Množice so valovile iz tabora v tabor, zedinjevale se tu in tam pa zopet razhajale, brez načrta, brez programa, brez javnih ciljev in sredstev. Tega semintja so se naveličale, da so postale brezbrizne napram vsemu. Mesto, da bi danes vojska bila že krepko na pohodu, jo je treba šele dramiti.

Naj se obrne in obrača kakor hoče, dejstvo ostane: Kakor so med vojno odpovedale vse revolucionarne sile, zlasti avstrijskih in

nemških internacionalcev in drugih strank, ki so svojo moč gradile le na demagogijo, tako so te sile tudi po vojni pokazale, da niso zmožne realizirati tega, kar označujejo za svoj program. Kdo je med vojno rušil avstrijski in nemški imperijalizem? Pristaši onih grup in skupin, ki so svoj program vklesale v kamen prepričanja, ki so delovale na temelju realnosti. Med vojno je odpovedal ves internacionalizem, pridigovan od raznih demagogov, ruval in rušil je le narodni čut, ker je le ta živa, ustvarjajoča sila, računajoča z naravnimi možnostmi in nemogućnostmi. Šele, ko se je stavba že podirala, so zopet prišli predvojni sodrugi in drugačni nenarodni socialisti in mislili prevzeti v svoj monopol predvojni patent svojega programa o revoluciji, internacionalizmu, socializmu itd.

Zakaj delavski pokret ne more naprej? Ves trud je zaman. Odgovor je lahek. Zato, ker voditelji gibanja ne vodijo resno, iščejo osebnih koristi in znajo samo negativno kritizirati, ničesar pa pozitivno ustvarjati. Socializem je politika. Politika pa je znanost, resnost, dejanje, delo. Politika je globoko premišljevanje in prečutevanje vseh dnevnih javnih vprašanj. Politika je najtežje delo, ker ima izravnjavati najrazličnejše interese. Dober politik mora biti vzradoščen le nad resnimi obrazi svojih množic, ki se od njega razhajajo globoko zamišljene in resne, ne razdražene, razpaljenih strasti, pripravljene na pokolj.

Socializmu ali potrebam delovnega ljudstva ni zadoščeno z radikalnimi gesli, z negativno kritiko, z neizprosno razredno borbo. Ko se sedaj na Češkem ustvarja blok čeških in nemških nesocialističnih strank, očita socialistično časopisje, da se hoče uveljaviti razredni egoizem in nestrpnost agrarnih in meščanskih strank, te pa odgovarjajo, da pač delajo isto, kar so preje delale socialistične stranke. V takih političnih situacijah, ko se

uveljavljajo načela razrednega boja, je jasno, da delavstvo vidi svoje interese in zlasti že pridobljene pravice ogrožene, ker je nasprotnik prišel do moči in je tudi moralno upravičen svoje razredne interese brezobzirno uveljavljati. Kar je dovoljeno tebi, mora biti tudi meni.

Tako gre ta večna pesem naprej.

Tudi naš jugoslovanski socializem ni pozitiven, ustvarjajoč. To je morda naše prokletstvo. Če imajo otroci denar, imajo kramarji sejem. Če delajo nerealni ljudje socializem, imajo reakcionarji užitek. Gibanje za duše in gotovo. In uboga para mora tako tudi v primeru potrebe in upravičenosti svojih zahtev molčati. Današnje gospodarsko življenje je tako, da zahteva popolne resnosti in preudarnosti, globokega znanja in poznanja vseh stvari. Smešna je večna pesem o kapitalizmu, o reakcionarjih, o šovinistih itd., ako pa danes kapitalizem pri nas niti ne izkorišča več, ker se ne uveljavlja in ker ga ni. Tovarne stoje, novih ni, brezposelnost je. Popolno mrtvilo povsod. Ali je v tem trenutku umestno kričanje o stvarih, ki jih ni, ali ki so manj nevarne, kakor ta neizmerna kriza v produkciji in na delovnem trgu? Le papagaj kriči to, kar se je naučil in mu je vseeno, ako zvečer pozdravi z »dobro jutro«. Mislim, da realni socializem zahteva krepko in resno sodelovanje delavstva na ozdravitvi splošne naše gospodarske krize. Delavec se mora pričeti zanimati za notranje politične prilike in s tem za vse prijave, ki kvarno vplivajo na naše gospodarsko stanje.

Momentano je najbolj potrebno, da delavstvo izsili sedež pri skupni mizi k skupnemu razgovoru in ne, da še naprej poudarja nekompromisna načela in da noče z nikomur imeti ničesar skupnega. Življenje ni tako navivno, da bi na to kaj dalo. Šlo bo naprej in delavec bo ostal praznih rok. Da v Trbovljah ni bilo revolucionarnih in nekompromisnih nestrpnostev, bi bila kriza gotovo vsaj manjša.

Več resnosti, več pogleda na zemljo!

Po drugih državah.

Panevropski kongres. V veliki dvorani Koncerthausa na Dunaju je bil otvorjen panevropski kongres, katerega se je udeležilo 28 zastopnikov evropskih držav. Ustanovitelj panevropskega pokreta dr. Coudenhove-Kalergi je v svojem govoru na kongresu označil kot praktičen cilj panevropskega stremjenja odstranitev evropskih notranjih meja, in sicer v strateškem pogledu potem ustvaritve panevropskega sistema razsodišč in garancij ki bi za vedno onemogočale medsebojne vojne; v gospodarskem pogledu potem odstranitve carinskih in prometnih ovir; v narodnem pogledu z odstranitvijo nacionalnega zatiranja in hujskanja. Društvo narodov ima s panevropskim gibanjem mnogo skupnega. Problemi, ki obsejajo ves svet, sja dajo pred Društvo narodov, oni, ki obsejajo Evropo, pa pred Panevropo. Prvi panevropski kongres je izraziti propagator in organizator mirovne akcije in za ustvaritev znosnih gospodarskih in narodnostnih odnošajev med evropskimi državami. Za panevropsko idejo so se izrekli najodličnejši predstavniki sedanje Evrope, ki dajejo vse garancije, da bo pokret tudi dosegel praktične uspehe.

Češkoslovaški parlament. 14. t. m. popoldne se sestane češkoslovaški parlament in bo s tem otvorjeno jesensko zasedanje. Na dnevnem redu prve seje je zakonski predlog o visoki trgovski šoli v Pragi, zakonski predlog o elementarnih nezgodah in trgovinskih dogovor s Turčijo. Na prvi seji bo skoraj gotovo predložen tudi državni proračun za leto 1927. Prva seja češkoslovaškega parlamenta bo zelo zanimiva, ker ima pred prehodom na dnevn

ni red razpravljati o raznih nujnih predlogih, katerih poglobitvi so: o konfiskaciji »Češkega slova«, o davčni reformi in o vprašanju brezposelnosti v zvezi z gospodarsko krizo. — Švehla se zelo trudi, da sestavi parlamentarno vlado, ki naj zamenja sedanjo uradniško vlado. V tej misiji se je Švehla posvetoval z Masarykom in na podlagi dobljenih direktiv pričel znova konsultirati pri predstavnikih raznih strank. Nemci so še vedno v kombinaciji za vstop v vlado. Lahko se zgodi, da vstopijo v novo vlado le nekateri parlamentarci, dočim bi del resorov ostalo še vedno v rokah uradnikov. Današnja češkoslovaška politika je razdeljena na dva tabora: na socialističnega in meščanskega, na nacionalnega in na kompromisarje z Nemci, na demokratskega in na reakcionarne. Zaenkrat prevladuje v češkoslovaški reakcija, meščanstvo in nacionalno kompromisarska grupacija.

Rudarski štrajk v Angliji. Angleški parlament se je sestel zato, da reši vprašanje rudarskega štrajka. Do zaključka pa ni prišel vsled konservativne večine. Vlada ni hotela, da intervenira na temelju rudarskih zahtev, ki predvidevajo: 1. Takojšnji pričetek dela. 2. Redukcija plač za 10 od sto. 3. Ustanovitev arbitražnega sodišča, ki naj določi pogoje za stvaritev končnega sporazuma. Konservativna vlada si osvaja mišljenje lastnikov rudnikov, ki trdijo, da se bodo prav kmalu morali rudarji brezpogojno vrniti na delo in da je štrajk v bistvu že zlomljen. Zato je vlada nespravljiva in dopušča, da se štrajk nadaljuje, četudi pri tem trpi angleško gospodarstvo ogromno škodo. -- Med

štrajkujočimi rudarji obstoje tri struje. Prva struja odbija 100dostotno znižanje plač in zahteva nadaljevanje štrajka toliko časa, dokler ne bo javno mišljenje aktivno interveniralo v korist rudarjev. Druga struja je mnenja, da je mogoč sporazum in da se je treba pogajati z vlado. Tretja struja želi da se reši konflikt z glasovanjem rudarjev po distriktih. Glasovanje je pa zelo težko izpeljivo, ker mora biti za sprejem predloga — dvetretjinska večina. — Voditelji štrajka morajo hiteti z reševanjem rudarske krize, kajti kmalu bo četrta struja najmočnejša, to je ona struja, ki se v velikih masah vrača na delo. Rudarji, ki se preko sklepov svojih organizacij vračajo na delo, resno ogrožajo ugoden zaključek rudarske stavke — za delavce seveda.

Štedenje na Francoskem se je pričelo v področju ministrstva za vojno in mornarico. Druge države, ki so enako v slabem gospodarskem položaju kot Francija, so pričele štediti pri upravnih in prosvetnih izdatkih, dočim so vojsko izvzele od štedenja. Na Francoskem je to drugače. Šest odlokov francoske vlade je že dejansko pričelo z izvajanjem štedenja v vojski. Ukinjenih bo predvsem 160 konjeniških brigad, ker je vzdrževanje konj najdražje. Konjeniške brigade se spremene v pehotne. S to redukcijo bo dosežen tudi znatni odpuščaj častnikov in vojakov iz aktivne vojaške službe. Ukinjeno bo večje število vojaških bolnic. Tudi vojaški službeni rok se bo na Francoskem znižal. Vsled gospodarskih neprilic je torej Francija primorana, da znatno zmanjša svojo militaristično moč v mirni dobi. Vse to gotovo ne bo nikomur v škodo, nasprotno, država bi imela korist, ker bo denar, ki se je doslej razmetaval za vojsko, porabila za druge koristnejše ustanove.

Ruska ofenziva proti Poljski. Sovjetska Rusija sklepa prijateljski dogovor z baltiškimi državami. Rusija vabi sicer tudi Poljsko, da se pridruži temu prijateljskemu dogovoru, vendar je tendenca sovjetske zunanje politike očitna, da bi najraje sklenila dogovor samo z baltiškimi državami — brez Poljske. Poljska politična javnost je glede sklenitve prijateljskega pakta s sovjetsko Rusijo odvojenega naziranja; eni so odločno za Rusijo, dočim so drugi odločno proti njej. Za sovjetsko Rusijo bi bil vsekakor velik politični uspeh, če bi sklenila pakt prijateljstva samo s baltiškimi drža-

vami in jih s tem obenem odtujila od Poljske. — Medtem je bila na Poljskem sestavljena nova vlada, kateri načeluje maršal Pilsudski. V vladi je tudi bivši ministrski predsednik Bartel, ki zavzema mesto prosvetnega ministra. Nova poljska vlada je prav za prav le stara vlada v novi izdaji. Pilsudski je bil voditelj zadnje revolucije. V parlamentu tudi Pilsudskega vlada nima večine. Zato se pa še ne bo umaknila. Če drugače ne pojde, razpiše Pilsudski volitve in razpusti parlament.

Kandidature za češkoslovaškega prezidenta. Nekateri listi so prinesli vesti, da namerava voditelj češkoslovaških agrarcev nastopiti kot kandidat pri prihodnjih volitvah češkoslovaškega prezidenta. Na te vesti so listi češkoslovaških agrarcev ugotovili, da Švehla ne bo kandidiral in da bo stranka podpirala kandidature dosedanjega prezidenta T. G. Masaryka.

Poljska vojska v politiki. Vodja narodnih demokratov in bivši poljski zunanji minister Zdzijehovski je v sejmju ostro napadel politiko Bartlove vlade. Govor Zdzijehovskega so smatrali poljski častniki za nepatrijotičen in so sklenili, da s politikom osebno in dejansko obračunajo. Nekega jutra je vdrl v Zdzijehovskega stanovanja 15 višjih častnikov. Vsi so bili oboroženi z revolverji. Po medsebojnih očitkih so častniki napadli Zdzijehovskega, ga pretepli, da je nezavesten oblašal. — Nesreča za deželo, kjer vojska politizira in še posebno tam, kjer nastopa tako nekvalificirano, kot je ravno slučaj napada na Zdzijehovskega.

Sestanek Chamberlain-Mussolini. V Livornu sta se sestala angleški zunanji minister Chamberlain in italijanski ministrski predsednik Mussolini, kjer sta razpravljala o raznih internacionalnih vprašanjih. Neposredni vzrok sestanka je bil razgovor francoskega in nemškega zunanjega ministra v Torinoju, kjer sta se Francija in Nemčija znatno približali. Sestanek v Livornu naj bi bil protiutež francosko-nemškemu zblizanju in naj bi dal Italiji in Angliji enotne smernice v na novo nastalem političnem položaju. V Livornu se je po časopisnih vesteh sklevalo tudi o aktualnih vprašanjih giede Abesinije in Tangerja, kjer je poleg Anglije tudi Italija močno zainteresirana. Italijansko časopisje je polno hvale o uspehih sestanka, dočim angleško časopisje ob priliki sestanka odkrito izjavlja, da Angliji ni nič kaj všeč zblizanje Francije in Nemčije.

mora biti mnogo na tem ležeče, da ga tudi člani prečitajo, in sicer pazljivo prečitajo, kajti ne sme nam biti dovolj, da list naročimo in ga plačamo, naša dolžnost je tudi, da ga čitamo. V zimskem času odpade izgovor po pomanjkanju časa, ker odpade delo na polju in vrtovih in ima vsak naš član gotovo toliko časa na razpolago, da list prebere. Našo «Novo Pravdo» moramo pa tudi vsepovsod razširjati. Strokovni list naj dobi vsak delavec v roko, imamo naj ga povsod tam, kjer se naši člani shajajo.

Podrobneje o našem delu govore okrožnice centrale, po katerih se imajo ravnati vse podružnice. Skrbimo, da sledimo povsod klicu centrale in izvršimo vsaj en del teh nalog. Če to storimo, bomo v poletnem času prav radi pogledali po uspehih in bomo ponosni na svoje delo.

Na delo torej vsi, ki ste naši!

III. Kongres Delavskih zbornic. V sporazumu z vsemi delavskimi zbornicami sklicuje centralno tajništvo Delavskih zbornic III. državni kongres delavskih zbornic, ki se vrši 24. oktobra t. l. v Brogradu. Na kongresu bodo sodelovali delegati delavskih zbornic iz cele države in predstavniki vseh delavskih strokovnih organizacij, ki sodelujejo z Delavskimi zbornicami. Za sedaj je določen sledeči začasni dnevni red: Splošen gospodarski položaj v državi, referent dr. Z. Topalović iz Beograda. Stanovanski zakon, referent Filip Uratnik iz Ljubljane. Zakon o neposrednih davkih, referent Bogdan Krekič iz Beograda. Socijalno-politična zakonodaja in nje izvajanje. Referente določijo delavske zbornice iz Zagreba, Ljubljane in Splita.

Seja upravnega odbora Delavske zbornice. V soboto, 2. oktobra, se je vršila seja upravnega odbora Delavske zbornice v Ljubljani. Vsled odsotnosti predsednika g. Čobala je predsedoval podpredsednik g. Sedej. Zapisnika zadnjih dveh sej sta se prečitala in odobrila. Člana upravnega odbora gg. Gajšek in Leskošek sta protestirala, da Delavska zbornica ni sklicala skupnih shodov vseh strokovnih organizacij o znani akciji proti Trboveljski premogokopni družbi, temveč je te shode sklicala samo «Unija rudarjev», na katere je zbornica poslala svoje referente. Upravni odborik tov. R. Juvan je to postopanje tudi obsodil ter izrekel željo, da se v bodoče pri takih akcijah nastopa sporazumno z vsemi organizacijami. Nato sledi obširno poročilo tajnika g. Uratnika. Poroča o akciji rudarjev, o mezdnem gibanju v tovarni «Saturnus», ki je bilo uspešno. Dalje o kritju izdatkov za redbine izseljencev. Zbornica se je odločno izrekla za podaljšanje stanovanskega zakona. O podporah za brezposelne pri borzi dela je zbornica zahtevala, da se vsi prispevki nalagajo v Hipotekarno banko. Zagrebška Delavska zbornica sklicuje enketo o nedeljskem počitku v Zemunu. Kongresa steklajev v Hrastniku se udeleži tajnik g. Uratnik. Blagajnik g. Čelešnik poroča nato o seji odbora centralnega tajništva. Kongres delavskih zbornic ne bo vršil dne 23., 24. in 25. oktobra v Beogradu. Na ta kongres pošlje zagrebška delavska zbornica 20 delegatov, splitska 10 delegatov, vse ostale zbornice pa po 15 delegatov. Centralni odbor je tudi sklenil, da se čimprej razpiše volitve v okrožne urade za zavarovanje delavcev. — Glede delavske pomožne blagajne se sklene, da klubi predložene osnutke preštudirajo, da bo mogoče tekom enega meseca o stvari definitivno sklepati. Delavska zbornica ima dva milijona dinarjev za nakup, oziroma zidanje lastnega poslopja. Za nakup hiš je bilo več ponudb. Tov. R. Juvan je odločno nastopil proti temu, da bi Delavska zbornica kupila staro hišo, temveč predlaga, da si zbornica postavi lasten dom, ker pri današnji stanovanski krizi ni drugače mogoče. Predlaga, da se izvoli poseben odsek, ki naj preskrbi stavbišče in poroča na eni prihodnjih sej upravnega odbora. Po daljši debati je bil predlog tov. Juvana soglasno sprejet. Ob priliki seje centralnega odbora je Delavska zbornica povabila zunanje delegate ter jim priredila večerjo v Unio-

Strokovni vestnik.

Naše naloge v zimskem času.

V poletnem času je naše delovanje povsod zastajalo. Nismo imeli v organizacijah pravega življenja, kakor ga nimajo v tem času tudi druge organizacije.

Bliža se jesen in za njo dolga zima. Pravimo dolga, a za nas bo kratka, če bomo opravili vse ono delo, katerega imamo v tem času izvršiti. Jesensko-zimski čas izrabiti vsaka organizacija za svoje delo. Izrabimo ga tudi mi.

Predvsem naj bo dolžnost vseh organizacij, da pregledajo vrste članstva. Ugotoviti je pravo število rednih članov. Tako zvanih papirnatih članov, ki so samo vpisani, ne imejmo med nami. Niso nam koristni in ne potrebni. Tudi kmet populi ves plevel z njive, ker mu škodi. Storimo to tudi mi. Kar je mrtvo in nam ne koristi, odslovimo. Pač pa posvetimo vso pažnjo rednim članom. To vodimo v točni evidenci. Te kličimo na redne sestanke in jim dajmo duševne hrane. Te zbirajmo pogosto skupaj, da se pogovorimo o naših težnjah, o našem programu, ciljnih itd. V jesensko-zimskem času vzpostavimo red v organizaciji.

Ta čas izrabimo tudi za pogoste sestanke, predavanja, strokovne tečaje, sploh za vse ono, kar nudi našemu članstvu izobrazbo. Priznajmo si, da leži velik del krivde na razdrapanih razmerah v našem delavskem vprašanju ravno v pomanjkanju

izobrazbe delavstva. Človek, ki ne pozna življenja in ne svojih ciljev, se težko priključi boju. In prave borbe za socijalna prava dobimo le takrat, ko si jih z izobrazbo vzgojimo.

V zimskem času pa bodi ena naših glavnih nalog ta, da pogledamo v vse sosednje kraje, kje še ni naših podružnic. Ko to ugotovimo, moramo poskrbeti, da jo tak kraj kmalu dobi. Ne prepuščajmo te skrbi centrali sami, tudi mi se brigajmo, da se krog naših podružnic razširi. Pa ne samo krog podružnic, tudi članstvo se mora pomnožiti. Zato bodi naša dolžnost, da razpredemo niti in se vsi vržemo na podrobno agitacijo, posebno med one, ki stoje danes izven vsake organizacije. In teh je na tisoče in tisoče. Vsak član mora porabiti vsako priliko, da pridobi naši organizaciji vsaj enega novega člana. In če bi vsak član res storil svojo dolžnost ter pripeljal v podružnico enega samega novega člana, kar vsekakor ni pretežko, si izračunajte, za koliko bi se naš krog borcev pomnožil. Na delo torej, tovariši, da pomnožimo svoje vrste!

In še na nekaj ne smemo pozabiti. Na naš list. V poletnem času ga malokdo prečita pazljivo in dobesedno. Površno in hitro preleti naslove, pa že misli, da je vse prečital. Temu pa ni tako. List je pazljivo prečitati in pri tem je razmišljati o vsem tem, kar piše. Posebno pažnjo je posvetiti strokovnim člankom, ki so za vse delavstvo zelo važni in tvorijo lep del naše duševne hrane. Organizaciji ne sme zadostovati, da list izda in ga razpošlje, njei

nu. O tej stvari se razvije precej obširna debata in se končno soglasno sklone, da plača zbornica stroške samo za goste, medtem ko morajo ljubljanski člani nositi te stroške sami. Za Borzo dela v Celju se imenujeta kot uradnika g. Komavli in tov. Dragotin Gobec. Po poročilih o nekaterih uradnih zadevah se končno sklone, da se vrši prihodnja seja upravnega odbora še pred kongresom Delavskih zbornic.

Seja ravnateljstva okrožnega urada za zavarovanje delavcev se je vršila v torek 5. t. m. v dvorani OUZD v Ljubljani. Po poročilu predsednika dr. Golie je podal ravnatelj OUZD dr. Joža Bohinjec obširno poročilo o poslovanju OUZD. O poročilu se je razvila precej obširna debata ter so bili končno vsi predlogi soglasno sprejeti. Nato se sledili izbori nekaterih nameščencev in namestitev zdravniškega in zobotehniškega osebja za ambulatorij v Ljubljani. Imenovalo se je tudi zdravnika specialista za otroške bolezni v Mariboru. Prav obširno se je razpravljalo o postopanju osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu glede hiš OUZD v Ljubljani. Tudi v tem pogledu so bili vsi sklepi soglasni. — Okrožni urad je otvoril s 1. avgustom lepo urejeno kopalnico in otvori kasneje tudi zdravniške kopelji. Člani OUZD prispevajo za pršno kopel 3 Din. Ambulatorij je sedaj opremljen z najmodernejšimi stroji in aparati in je prvi te vrste v naši državi. Prepričani smo, da bo delavstvo vse te naprave znalo ceniti ter se jih bo v zadostni meri posluževalo.

Knjigovodski tečaj, ki ga otvori kulturno-prosvetni odsek Delavske zbornice, se otvori v kratkem. Pozivamo zato vse one, ki žele tečaj obiskovati, da se prijavijo v tajništvo Narodno-strokovne zveze, Narodni dom, pritličje, desno. Ta tečaj je namenjen članom NSZ in članom naših mladinskih organizacij.

Dramski tečaj kulturno-prosvetnega odseka Delavske zbornice se otvori v ponedeljek 11. t. m. ob 7. uri zvečer v Mestnem domu. Vsi priglašeni naj bodo točni in redni.

STRAZIŠČE PRI KRANJU. V soboto 2. t. m. se je vršil pri nas članski sestanek «Unije», na katerem je poročal strokovni tajnik tov. Kravos o potrebi širjenja kulture med delavstvom. Njegovo obširno poročilo so vzeli člani z odobravanjem na znanje. Razpravljalo se je nato o predavanjih, katere bo podružnica priredila tekom zimске dobe. Naša podružnica dobro uspeva in tudi članstvo kaže velik interes za strokovno gibanje.

KRANJ. Tukajšnja podružnica NSZ je imela v nedeljo 3. t. m. ob 9. uri dopoldne članski sestanek, na katerem so se obravnavale tekoče zadeve podružnice. Sestanku je prisostvoval tudi strokovni tajnik tov. Kravos, ki je dal vsa potrebna navodila o različnih društvenih zadevah. — Podružnica priredi v nedeljo 10. oktobra svojo prvo vinsko trgatv v Narodnem domu. Čisti dobiček je namenjen brezposelnim članom. Podružnica se nadeja velikega obiska, ki naj pokaže razumevanje podporanja brezposelnih.

JEŽICA. Narodno-strokovna zveza je priredila v ponedeljek 4. t. m. ob 8. uri zvečer v prostorih gostilne Ramovž v Stožicah informativni sestanek za ustanovitev podružnice NSZ. Na sestanku je obrazložil strokovni tajnik tov. Kravos pomen in namen NSZ. Prihodnji teden se vrši sestanek, na katerem se izvoli pripravljalni odbor.

SREDNJA VAS V BOHINJU. V nedeljo dne 10. oktobra se vrši ob 10. uri dopoldne v dvorani občinskega doma ustanovni občni zbor Narodno-strokovne zveze. Na občnem zboru poroča delegat centrale iz Ljubljane. Za podružnico NSZ vlada tu veliko zanimanje, ker je delavstvo doslej bilo osamljeno. Vabimo vse člane, da se občnega zbora udeležijo polnoštevilno.

SLADKI VRH. Podružnica «Unije» priredi v nedeljo 17. oktobra članski sestanek v prostorih tov. Franca Roškarja. Na sestanku poroča centralni tajnik tov. Kravos. Vabimo vse člane, da se tega važnega sestanka udeležijo polnoštevilno.

LOGATEC. Podružnica «Unije» v Logatcu priredi v zimski dobi cel ciklus predavanj. Prvo tako predavanje se vrši v ponedeljek 25. oktobra t. l. ob pol 8. uri zvečer v prostorih g. Šmuca v Dolnjem Logatcu. Predava strokovni tajnik tovariš Kravos o zakonu za zaščito delavcev. Vabimo vse delavstvo logaškega okraja, da se polnoštevilno udeležijo tega prvega in zelo važnega predavanja.

JESENICE. Naša «vinska trgatva» je prav dobro izpadla, za kar gre zahvala vsem sodelujočim

bratom in sestram. Tudi godbi se moramo zahvaliti, ker je svojo nalogo častno izpolnila. Še enkrat vsem sodelujočim lepa hvala. Odbor.

Neverjetna vest. Iz Kranja nam poročajo, da bo v nedeljo 10. t. m. razstavljen na vinski trgatvi Narodno-strokovne zveze grozd, težak 452 kg. Utrgan je na Šmarjetni gori in ga prepeljejo s posebnim vlakom. Čeravno je ta vest prav malo verjetna, si vendar oglejmo to naravno čudo.

*

Mladinski vestnik.

Ljubljansko «Bratstvo» je priredilo v nedeljo 3. t. m. svojo vinsko trgatv v salonu «Pri levnu». Z ozirom na lepo vreme je bil obisk srebrni. Prireditelj sama na sebi je dobro uspela. Kaj prično

so svirali tamburaši in tudi zbor je zapel par lepih naših pesmic. Moralna stran te običajne prireditve se je docela obnesla, žal, da materijalna ne tako.

*

Tedenske vesti.

Stanovanjski zakon.

Skupščinski odbor za stanovanjski zakon je v sporazumu z ministrstvom za socialno politiko izdelal načrt novega stanovanjskega zakona z veljavnostjo do 1. novembra 1927. Od 1. maja 1927. bodo po novem stanovanjskem zakonu oblasti prenehala z nakazovanjem stanovanj privatnim posilcem in se bodo nakazovala stanovanja samo še premeščeniim državnim nameščencem. S 1. novembrom 1927. se stanovanjski zakon ne obnovi več in bodo hišni posestniki svobodno razpolagali s stanovanji.

Novi stanovanjski zakon znatno omejuje sedanjo zaščito najemnikov. Javni nameščenci, upokojenci, vojni invalidi, vdove in sirote so prav tako zaščiteni kot do sedaj. Omejitev je le ta, da jim ne more biti dodeljeno stanovanje, večje od štirih sob. Onim, ki že imajo večja stanovanja kakor štiri sobe, more stanovanjsko sodišče na zahtevo hišnega lastnika nadštevne sobe odvzeti in jih dodeliti drugemu. Fizični delavci, trgovski in industrijski nameščenci, uradniki in nameščenci samoupravnih oblastev uživajo stanovanjsko zaščito le, če njih mesečni dohodek vseh rodbinskih članov ne presega vsote 3000 Din. Obrtniki, ki delajo na svoje lastno ime, niso več zaščiteni. Premeščeni državni nameščenci izgube šest mesecev po premestitvi pravico do stanovanja v svojem starem službenem mestu. Hišni lastniki, ki se s svojimi najemniki ne morejo pogoditi za najemnino od 1. novembra 1927. naprej, so dolžni, da jim odpovedo stanovanje v roku od 1. oktobra do 1. novembra 1927. potom pristojnega okrajnega sodišča. Ako se najemnik, ki mu je na ta način odpovedano stanovanje, do 1. novembra ne izseli, izvrši deložacijo na zahtevo hišnega posestnika pristojno oblastvo. Stanovanjska najemnina zaščitenih najemnikov ostane neizpremenjena do 1. novembra 1927.

Osnutek novega stanovanjskega zakona bo predložen narodni skupščini v sklepanje na eni prvih sej in če bo sprejet, pomeni za stanovanjske najemnike silovit udarec.

Premestitve državnih nameščencev se pri nas izvršujejo v velikem obsegu. Znano je, da premeščeni nameščeneec do sedaj ni dobil niti v enem letu stanovanja v novem kraju. Primoran je bil zato pustiti svojo družino v starem kraju in, kakor težko, živeti na dve strani. Po novem stanovanjskem zakonu izgubi premeščeneec v šestih mesecih staro stanovanje. Kam bo spravil svojo družino, če ne bo dobil novega stanovanja, ne pove stanovanjski zakon, ker mu ne daje nobenih garancij, da bo v novem kraju tudi stanovanje v resnici dobil.

Privatni in samoupravni nameščenci niso več zaščiteni, če dohodki vseh rodbinskih članov presega 3000 Din. Pomislimo na številne družine z odraslimi družinskimi člani. Oče zasluži in mogoče še dva otroka, žena in ostali otroci so nepreskrbljeni. Kjer služijo v družini trije ali samo dva, ni

nič nenavadnega, da znašajo njih mesečni prejemki 3000 Din. To ni noben poseben dohodek, saj nima družina, sestojeca iz petih oseb, niti 3000 Din mesečno dovolj za skromno preživljanje. Po novem stanovanjskem zakonu te vrste uslužbenci, odnosno družine, niso več zaščiteni. Vrženi bodo na cesto in najeti bodo morali drago stanovanje v novi hiši za 500 do 1000 Din mesečno. Kaj jim potem ostane za preživljanje? Tako malo, da bodo morali pričeti dobesedno stradati, če ne bodo hoteli stanovati pod šotori na prostem. Sploh je pa poleg tega še vprašanje, če dobe pri današnji stanovanjski bedi stanovanje v novi, nezaščiteni hiši.

Nadaljnja nezaslišana določba novega stanovanjskega zakona je, da so hišni posestniki upravičeni v kratkem roku od 1. oktobra do 1. novembra 1927. vreči na cesto vse stanovanjske najemnike, s katerimi se ne bi pogodili glede novih najemnin. S tem so hišnim posestnikom na široko odprta vrata, da tekom enega meseca vržejo na cesto vse najemnike, katere nočejo več imeti iz kateregakoli vzroka v svoji hiši. Zakonodajalci očitno niso pomislili na to, da absolutno ne gre, da bi se mogla izvesti ukinitve stanovanjske zaščite v roku enega meseca. Če bi že bilo tudi takrat dovolj stanovanj na razpolago (kar se gotovo ne bo primerilo), je tekom enega meseca nemogoče izvesti neštevilno preseljevanje družin.

Osnutek novega stanovanjskega zakona mora vzbuditi največji odpor med najemniki. Sprejetje reakcionarnega in nesocialnega zakona se mora preprečiti.

O ukinitvi stanovanjske zaščite ne more biti toliko časa govora, dokler ne organizira država široko zasnovane akcije za zgradbe novih stanovanjskih hiš. Dokler ne bo na razpolago dovolj stanovanj, ni mogoče metati ljudi na cesto, ker nimajo nikjer možnosti, da dobe streho.

Zagrebski stanovanjski najemniki so protestirali proti osnutku novega stanovanjskega zakona na dobro obiskanem javnem shodu in sklenili: 1.) da se podaljša veljavnost obstoječega zakona o stanovanjih do 31. decembra 1930. in da se uvažujejo pripombe kongresa stanovanjskih najemnikov z dne 1. marca t. l. v Zagrebu, ki so bile predložene ministrstvu za socialno politiko; 2.) da ostane višina najemnine v bodoče ista, kakor je določena po sedanjih predpisih; 3.) da se do izteka zaščitnega časa pripravi v naši državi edino sredstvo za rešitev stanovanjske krize, to je gradnja stanovanjskih hiš v državni in privatni inicijativi. Hišni najemniki pozivajo vse odločilne faktorje, da izvršijo tudi v stanovanjskem vprašanju svojo dolžnost, ker bodo sicer odgovorni za posledice z ozirom na javni red in narodno zdravje med najširšimi krogi gospodarstva in meščanstva sploh, ako se z zakonom ukine zaščita najemnikov.

Pričakujemo, da se bodo za Zagrebom oglasili vsi kraji, kjer vlada stanovanjska beda.

★ 1. 07. 1926. 1. 07. 1926.

— **Imenovanje vladnega komisarja na ljubljanskem mestnem magistratu.** Predsednik gerentskega sveta dr. Dinko Puc, člana Anton Likozar in Josip Turk so prejeli od velikega župana z dne 6. t. m. datiran odlok, ki se glasi: «Z ozirom na odlok g. ministra notranjih del od 6. oktobra 1926., Pov. Sl. br. 165/21, razrešujem Vas dolžnosti člana gerentskega sveta mestne občine ljubljanske. Začasno oskrbovanje tekočih poslov mestne občine imenujem hkratu kot vladnega komisarja g. vladnega svetnika Antona Mencingerja, ki se ima glede prevzema poslov nemudoma zglasiti pri predsedniku dosedanjega gerentskega sveta ter posle prevzeti.» — Vladni komisar dr. Mencinger je takoj prevzel občinske posle. Pričakujemo, da bodo z imenovanjem vladnega komisarja razpisane takoj tudi občinske volitve. Skrajni čas je že, da se vrne Ljubljani avtonomija.

— **Ljubljanski samoupravni odbor.** Že skoro štiri mesece se sestajajo zastopniki raznih delavskih organizacij v brezalkoholni restavraciji «Pod lipo» z namenom, da izvedejo akcijo proti sedanjemu gerentstvu in izposlujejo čimprejšnji razpis občinskih volitev. Teh sestankov se udeležujejo tudi zastopniki NSS. Dosedaj ti sestanki niso imeli nobenega pravega uspeha, ker se je govorilo na njih vse drugo, samo tega ne, o čemur bi se moralo razpravljati. Pretečeni petek se je vršil v Šiški diskuzijski večer, ki je bil predvsem namenjen šišskemu delavstvu. Sestanek je bil slabo obiskan. Delavstvo je pač postalo apatično ter tudi v ta pokret ne veruje vsled prevelikih nasprotij, ki vladajo v internacijonalnih vrstah. V ponedelejek je akcijski samoupravni odbor sklenil, da se vrši prihodnji sestanek v petek 8. t. m. v «Delavskem domu», prihodnji petek 15. t. m. pa se vrši diskuzija o Delavski zbornici v brezalkoholni gostilni «Pod lipo» na Rimski cesti ob 8. uri zvečer. Ker bo diskuzija zelo zanimiva vsled nasprotstev, ki vladajo med posameznimi delavskimi skupinami, vabimo vse one naše somišljenike, ki se zanimajo za ta vprašanja, da se tega sestanka udeleže. O poteku teh diskuzijskih večerov bomo še poročali.

— **Redukcija prejemkov železniškega eksekutivnega osebja.** Prometnemu osebju državnih železnic (prometnikom, strojno- in progovzdrževalnemu osebju) pripada za dobo službovanja 20 odstotkov njihove osnovne in položajne plače. Ministrstvo za promet namerava sedaj z novim proračunom za leto 1927./1928. črtati ta dodatek. Ministrstvo za promet namerava na ta način prihraniti letno 28 milijonov dinarjev. Z novim pravilnikom se nadalje nameravajo ukiniti režijske karte in bo režijska cena za vožnjo po železnica dovoljena osebju le za razdalje do 50 kilometrov. Sedanja vlada vedno bolj kaže namen, da hoče vse državne namesčence dobesedno materijalno uničiti. Koliko časa bo še delovno ljudstvo mirno prenašalo udarce beograjskih reakcijonarcev?

— **Suspensija uprave delavske zbornice v Novem Sadu.** Upravo delavske zbornice v Novem Sadu je minister za socijalno politiko razpustil in obenem odpustil vse vodilne zbornične uradnike. Svoj ukrep utemeljuje minister s tem, da je zbornični tajnik Pavle Tatić zagrešil več protizakonitih del in je oškodoval interese zbornice.

— **Zgradbe delavskih stanovanj v Zagrebu.** Občinski svet v Zagrebu je sklenil, da zgradi tri dvonadstropne hiše, vsaka po 13 stanovanj, za delavske družine. Hiše so proračunjene na 3.300.000 dinarjev. Poleg tega bo mestna občina dala za nizko ceno na razpolago 500 parcel onim, ki se obvežejo, da bodo v gotovem roku zgradili enodružinske hišice.

— **Demisija splitskega občinskega sveta.** Vsled nesoglasij, ki onemogočujejo redno občinsko gospodarstvo, so vsi občinski svetovalci v Splitu podali demisijo. Imenovan bo do volitev vladni komisar.

— **Poštno poslovanje s kovanim drobižem.** Glavna poštna blagajna je tako založena s kovanim denarjem po 0-50, 1 in 2 Din, da že nima več

prostora, kamor bi spravila ta drobiž, ki se ga je nabralo že za več milijonov. Ker pa je izdala država ta denar zato, da pride med ljudstvo, ni dosegla svojega namena, če leži ta drobiž mrtev v državnih blagajnah. In ker ponekod kovanega drobiža primanjkuje, dočim ga je pri pošti toliko, da ovira promet, je jasno, da ta denar ne kroži med ljudstvom tako, kakor je nameravala država, ko ga je izdala. Vsled tega je izdala poštna direkcija naslednjo odredbo: Od nobene stranke se ne sme sprejeti več kovanega drobiža kot za 100 Din po 50 par, za 200 Din po 1 Din in za 500 Din po 2 Din. Pri vsakem izplačilu do 100 Din mora pošta izplačati stranki ves znesek v kovanem drobižu, pri večjih zneskih pa najmanj 100 Din. Če ji vzlic temu še preostaja preveč kovanega drobiža, mora izplačati strankam pri večjih zneskih do 200 Din drobiža po 1 Din in do 500 Din drobiža po 2 Din. Ako bi stranka ne hotela prevzeti drobiža do teh zneskov, je to toliko, kakor da odklanja sprejem nakazanega denarja.

— **Nizozemski gostje v Sloveniji.** Enajst zastopnikov nizozemskih gospodarskih krogov je obiskalo vsa večja mesta Jugoslavije, da navežejo trgovske stike. Na svojem potovanju so se ustavili tudi v Ljubljani in od tu obiskali Bled in Vevče.

— **Nova banka.** Minister za trgovino in industrijo je potrdil pravila Obrtne banke kraljevine SHS. Bančni kapital bo znašal 75 milijonov dinarjev. Delnice bodo po 200 dinarjev.

— **Plačevanje vozniških listkov v vlaku.** Poštno-potniški avtomobili, ki imajo zvezo samo z vlaki, ki prevažajo pošne pošiljke, prihajajo na postaje pogosto šele tik pred odhodom vlaka, tako da potniki ne utegnejo več kupiti pri blagajni vozniških listkov. Prometno ministrstvo je vsled tega odredilo, da se v takih primerih izdajo potnikom vozniški listki v vlaku brez plačila tozadevne specialne pristojbine.

— **Sekvester nad «Slavensko banko».** Zagreško sodišče je imenovalo bivšega direktorja Zadrugaške banke Dragotina Bašića za sekvestra nad imovino «Slavenske banke».

— **Legar v Hanovru.** Na legarju je obolelo v Hanovru 1703 oseb. Umrlo je med temi na legarju 176 oseb.

— **Enajstletni deček — samomorilec.** Na Obrhu pri Toplicah se je obesil 11letni deček Joško Besal, ker se je bal, da bo doma kaznovan, ker je udaril po glavi svojega sošolca, da se mu je podedila kri. Stariši so bili z Besalom izredno strogi.

— **Španska bolezen razsaja v Hercegovini.** Obolelo je na stotine družin. Splošna beda pospešuje širjenje bolezni.

— **Rade Pašić v — konkurzu.** Rade Pašić je odklonil vsako plačilo svojim dolžnikom, odkar se z njegovimi poslovnimi zadevami bavi anketni odbor. Upniki so se zato obrnili na sodišče za pomoč, a tudi brez vsakega uspeha. Rade Pašić je znal tako urediti, da naenkrat ne poseduje ničesar. Beogradsko mestno sodišče je na zahtevo upnikov razglasilo nad R. Pašićevem premoženjem konkurz. Vse, kar so pa upniki hoteli zaseči, je Rade Pašić izpodbijal, češ, da je to lastnina njegove žene. Bivši finančni magnat Rade Pašić je naenkrat brez pare. Skupna vsota sodišču priglašanih dolgov Rade Pašića znaša 18 milijonov 322.242 Din. Največ je dolžan Rade Pašić Slavenski banki (6.580.470 Din) in Lombardni banki (3 milijone Din).

— **Rekordni polet.** Dne 2. t. m. se je s svojim aeroplanom spustil na tla pred angleškim parlamentom avijatik Cobham. Preletel je 26.000 milj. kolikor znaša pot iz Anglije v Avstralijo in nazaj. Polet je bil izvršen v 321 urah. Med poletom ni bil avijatik nikdar primoran, da pristane vsled defektov pri aeroplanu.

— **Novi načrt za razredno loterijo.** S 1. januarjem 1927. se bo razredna loterija povečala od 150.000 srečk na 250.000. Dobitki se pomnože od 39.150.000 na 82.750.000 dinarjev. Cene za srečke ostanejo iste. Čisti dobiček razredne loterije je že naprej določen za pospeševanje kmetijstva.

— **80letnica.** Msgr. don Frane Bulić v Splitu praznuje te dni 80letnico svojega rojstva. Znanemu nacionalnemu boreu in odličnemu znanstveniku je čestital k 80letnici tudi naš kralj.

Pogovor o tem in onem.

Spomeniki špijonkam.

Kdor je obiskal po vojni Bruselj, je iznenaden, ker pri vsakem koraku naleti na spomenik, ki spominja na svetovno klanje. Osobito se opaža kult ženam, katere so v vojni obsodili Nemci na smrt zaradi špijonaže. Angleška bolničarka Edith Cavell in bruseljsko dekle Gabrijela Petit so postale junakinje, katere vpletajo v najraznovrstnejše legende. Dnevno prihajajo meščani pred spomenike in jih krasi s cvetjem. Na stotine legend kroži, kako je Gabrijela Petit z največjo predrznostjo izvrševala naročila angleških vojnih oblasti in kako se je znala vtihotapiti v prve nemške strelske järke in kako je končno padla kot žrtev izdaje nekega Holandca, ki jo je naznanil nemškimi oblastvom. Poslednje njene besede pred smrtjo so bile: Živela antanta!

Nemci so postali ljubosumni in v svojem časopisu propagirajo misel, kako bi se tudi oni odložili špijonkam, ki so stale v nemški službi. Nameravajo jim postaviti spomenike. Predvsem hočejo počastiti Mati Hari, tajinstveno indijsko bajadero, ki je dala pisateljem in pesnikom toliko aspiracij.

Mati Hari je bila že pred vojno znana v Parizu. V njeni palači v Champs Elysées so se vršile najbolj razvratne noči, kar jih pominj Paris. Zaradi nje se je usmrtilo več mladeničev in številnim ločtvam zakona je bila ona posredni ali neposredni povod.

Nihče ni vedel v Parizu, da Mati Hari ni indijska plesalka, ampak hčerka nekega malega nemškega trgovca in da je njeno pravo ime: Gertrude

Zelle. Dolarski milijonarji, princi, francoski ministri so bili prav tako njeni prijatelji, kot mladi častniki-avijatik. Pri tem krogu svojih prijateljev je lahko služila nemški vojski. V ljubavnih nočeh je izvabila marsikatero vojaško tajnost in jo po svojih agentih sporočila nemškemu generalnemu štabu.

Mati Hari je bila oblagodarjena s posebnimi čari, katerim se ni mogel nihče ubraniti. Sestre, ki so ji bile dodeljene v zaporu, so se z njo udeleževale orgij, ko jim je neko noč zaplesala zapeljivi erotični ples — a jetiški paznik se je tako zaljubil v njo, da ji je hotel pomagati, da pobegne. Častnik, ki je prevzel poveljstvo nad četo, ki naj jo ustrelji, se je onesvestil, tako ga je ganila njena smrt. Mati Hari je poljubila častnika, ko ji je hotel pred streljanjem zavezati oči, rekoč: «Ah, kako si lep!» Šla je v smrt nezavezanih oči, gledajoč v mladega častnika. Še zadnje trenutke v življenju je osvojila moškega.

Neumoren nabiralec preprog.

V Londonu se nahaja sedaj bogati Amerikanec po imenu James Franklin Ballard, ki se ni bal naporov, da bi ne prepotoval 600.000 kilometrov po vsem svetu, da zbere najredkeje preproge. Pred nekako šestindvajsetimi leti mu je prišlo na um, da mora imeti najlepšo zbirko preprog in od onega časa neprestano potuje in išče lepe preproge. Kot bogatemu industrijcu mu ni bilo težko, da si je nabavil najlepše komade. Tekoče leto je poklonil Metropolitnu-muzeju v Newyorku svojo

prvo zbirko preprog, ki predstavlja vrednost dveh milijonov dinarjev. V njegovi palači v St. Louisu se nahaja še druga zbirka 150 preprog, ki so nameščene v posebni galeriji. Ballardova strast do preprog je tako velika, da je samo v Perziji prepotoval, da dobi neki starinski eksemplar — 60.000 kilometrov. Ravno tako dolgo pot je napravil po Kini, da je dobil staro preprogo iz bivše cesarske palače v Pekingju. — «Jaz mislim, da ni zemlje na svetu, katere ne bi obiskal, če sem samo zvedel za redkost te ali one preproge» — pripoveduje Ballard. — «Bil sem v Indiji, Turčiji in v vseh mogočih mestih Male Azije in Turkeстана. Štiriinštiridesetkrat sem samo potoval v London, dvakrat sem prepotoval okoli sveta za lepimi preprogami. Našel sem jih v krajevskih palačah, v bazarah in raznih špelunkah, ki so se nahajale v zloglasnih ulicah iztočnih mest. Tudi moje sedanje bivanje v Londonu je v zvezi z nabavo divne preproge iz 16. stoletja, tkane v Koreji. Iz Londona odpotujem spet v Indijo, kjer vem za preprogo — pravo čudo na svetu.» — Kakor je videti, je bogati Amerikanec neumoren pri iskanju preprog in denarja mu tudi ne manjka.

V dim spuščeni milijoni.

Da Francozi zelo veliko potrošijo na tobaku, je znana stvar. Ali vendar se zde naslednje številke skoro neverjetne. Objavila jih je vlada, torej morajo biti avtentične. Iz njih izhaja, koliko čistega dohodka je imela francoska država v letih 1913. do 1925. od tobačnega monopola. Številke so zaokrožene v milijonih frankov.

Leta	Čisti dohodek
1913	436
1914	418
1915	401
1916	400
1917	465
1918	374
1919	540
1920	814
1921	1035
1922	1198
1923	1282
1924	1483
1925	1936

Porast čistega dobička v povojnih letih napram letom 1913. do 1918. gre seveda izključno na rovaš padca francoskega franka, dejansko pa se je konsum tobaka celo zmanjšal, kar pa iz statistike ni razvidno. Leta 1925. so Francozi dali na tobaku državi skoro dve milijardi frankov zaslužka ali v našem denarju nad pet milijard dinarjev.

Zanimivo bi bilo vedeti, koliko zasluži naša država na tobaku. V razmerju s Francijo bi morala Jugoslavija dobiti od tobaka najmanj poldrugo milijardo dinarjev — nad desetino celotnega proračuna! — če ne celo več, kajti znano je, da tudi Jugoslovenci spustijo ogromne vsote denarja v dim.

Ženska v Indiji.

Neobičajno zanimivo je po vesteh angleškega časopisja opazovati indijsko žensko gibanje.

Leta 1920. so se indijske ženske že udeleževale vsenarodnih kongresov. Prvič so se pojavile ženske na indijskem vsenarodnem kongresu leta 1917. Zastopane so bile po dveh delegatinjah, katerih ena je bila znana voditeljica teozofov Anny Besantova. Tudi pri provincijalnih kongresih so bile ženske povsod zastopane. Na vseh javnih za-

sedanjih kongresa decembra leta 1921. je bilo navzočih po nekoliko tisoč žensk, od katerih sta bili dve izvoljeni v odbor. Ena glavnih osebnosti narodnega revolucionarnega gibanja je pripovedovalka in pesnica Saróđžini Majdu. Ona je tudi predsednica odbora kongresa združenih provinc.

Voditelj indijskega narodnega revolucionarnega gibanja je dejal leta 1921. v Narodni zbornici, da so zasluge ženske v osvobodilnih bojih za domovino velike. Delovanje žensk se posebno opazna na številnih agitacijskih sestankih proti podporanju vlade. Na teh sestankih govore tudi ženske. Ženske vodijo bojkot tujezemskemu blagu in nabirajo za fond «Tilaka» za narodno osvobojenje. Ženske organizacije «Svaradža» (Samouprava) obstojajo v vseh večjih mestih.

Zaradi uspešnejše agitacije v narodnem gibanju se je vsa Indija organizatorično razdelila na 15 okrajev, v katerih obstojajo poleg moških tudi ženske organizacije, ki ustanavljajo ljudske šole in organizirajo dobrovoljske čete. Propaganda se vrši skoro izključno ustno. V organizacijah prevladuje število delavstva nad poljedelci. Od leta 1920. se dela mnogo za ojačenje domače industrije, ki naj izpodje trg angleški industriji. Sestanka v Baugalasu leta 1920. se je udeležilo med drugimi nad 3000 žensk, ki so predstavljale še pred nekaj leti popolnoma pasivni element. Ta pasivnost pa je leta 1921. prenehala. Vse ženske sekcije so izkazovale živahno delavnost. Na številnih shodih govore ženske pred mešanim poslušalstvom moških in žensk. Vzpodbujejo k bojkotu inozemskega blaga ter zahtevajo, da naj Indijci izstopijo iz državnih služb, sodišč in šol ter ne plačajo davkov. Ženske organizacije zahtevajo državno samoupravo Indije in angleške oblasti jih zaradi populčne agitacije v Bombaju in Kalkuti v masah zapirajo.

Leta 1921. vodi žena Mohameda Alija delo revolucionarnega odbora v Adžmiri. Žena dr. Kičljaja je bila izvoljena za predsednico pendžabske pokrajinske organizacije «Svaradža» na mesto aretiranega moža. V decembru leta 1921. so zaprte ženske iz ječe poslale vsem Indom poziv, da naj ne omagajo v boju. V Kalkuti je bilo en sam dan aretiranih 50 žensk in obdolženih, da so pri populčni prodaji «koddara» rušile javni mir in red. Takoj po nekem sestanku se je priglasilo 50 žensk k dobrovoljskim četam. Po govoru žene Dasa na kalkutski univerzi so se dobrovoljske čete podvojile. Dasa je bila aretirana. Na vseindijski ženski konferenci v Ahmedabadu je sodelovalo nad 6000 žensk, med njimi muslimanke brez zagrinjala. Sprejeta resolucija poziva vse indijske žene, da naj vstopijo v dobrovoljske čete.

V Ljnkovu so ženske sklicale zborovanje, dasi ga je vlada prepovedala. Sprejeta resolucija zahteva, da naj indijske ženske nosijo samo «kaddar» (domače blago) in sodelujejo pri narodnem revolucionarnem gibanju. V Kalkuti in Puni so vdrle organizirane ženske v manufakturne trgovine in uničile inozemsko blago. V Lahori so ženske priredile ogromno manifestacijo, pri kateri so bile vse oblečene v «kaddar». Mnoge so se obhoda udeležile z dojenčki na prsih. Ob strani so marširale dobrovoljkinje, da bi jih branile v primeru potrebe.

Leta 1922. žensko gibanje narašča. Žena zaprtega Eshandija razpošilja poslanice, v katerih poziva ženske, da naj vztrajajo pri pasivnem odporu ter sodelujejo pri indijsko-muslimanskem ujedinenju in podpirajo domačo industrijo. V Kalkuti so ženske organizirale originalno sabotažo uni-

verzitetnih izpitov: poleg so pred vrati vseučiliščne profesorja po tleh, in kdor je hotel k izpitu, je moral prestopati čez nje, kar je po indijski veri prestopok.

Aprila 1922. demonstrirajo ženske v Madrasu proti inozemskemu platnu in agitirajo proti plačevanju davkov v prisotnosti policije in vojaštva. V Bombaju je bil prirejen narodni teden, pri katerem so večinoma sodelovale ženske. Končno je bila vsled revolucionarnega gibanja obsojena na leto težke ječe Ganga Balirata Subajima. Zakonodajni zbor združenih provinc je odglasoval 25.000 rupij za zgraditev ženske kaznilnice v Gerehamo-iru. Agitacija žensk med delovnim ljudstvom ima velike uspehe in kadri dobrovoljcev se dopolnjujejo v glavnem potom ženske propagande.

Boj za ženske pravice se vrši sporedno z narodno-revolucionarnim gibanjem. Ženska društva se od leta 1919. brigajo predvsem za širjenje izobrazbe. Istega leta so bile sklicane tri konference za žensko izobrazbo in ustanovil se je v ta namen poseben fond.

Leta 1918. se je izrekla vseindijska muslimanska konferenca proti mnogoženstvu in zahtevala izpremembo zadevnega zakona. Vlada je vsled tega izdala poseben «bill» (zakon) o civilnem zakonu, proti kateremu pa so nastopili muslimani v Delhi. Ženska društva so se na raznih mestih izjavila proti prezgodnji možitvi. (Indijke se može namreč često že v 8. do 12. letu.)

V zadnjih letih je pričelo izhajati večje število ženskih časopisov, ki so posvečeni predvsem širjenju izobrazbe med ženskami, ki pa se poleg tega bavijo tudi z vsemi ostalimi aktualnimi vprašanji.

Zrna.

Če imaš posla z drugim človekom v kakršnikoli zadevi, stavi si vprašanje: Kako bi želel, da bi se postopalo z menoj v podobnem slučaju? In po tem in samo po tem se ravnaj in nikdar ne boš postopal napačno.

J. S. Machar.

*

Vsakdo je demokrat, če gre za višjega kot je on sam, in vsakdo je aristokrat poleg nižjega. Prava demokracija pa ne obstoja od tega, da se enačimo višjim, kar ni težko, temveč v tem, da se ne povišujemo nad nižjimi; vsak mora z demokracijo pričeti sam pri sebi in potem pojde.

Karel Havliček.

*

Demokratizem pomenja ljudstvo dvigati, ne poniževati se k njemu, prilizovati se mu in zadovoljevati trenutnemu hotenju in strastem množice,

T. G. Masaryk.

*

S silo primorati ljudi, da prenehajo z zlim delom, pomeni isto, kot pregraditi reko in veseliti se, da je postala za nekaj časa pod pregrado plitvejša. Kakor se reka, ko pride čas, prelije čez jez in bo tekla kot preje, tako se tudi zli ljudje ne poboljšajo in samo čakajo na ugoden trenutek.

L. N. Tolstoj.

*

Če je človek nezadovoljen s svojim položajem, ga more izpremeniti samo na dva načina: ali zboljša svoje življenjske pogoje, ali pa zboljša svoje duševno razpoloženje. Prvo ni vedno mogoče, drugo je možno vedno.

Zmerson.

*

NAJPOPOLNEJŠI 15letna garancija BREZPLAČEN POUK
STOEWER šivalni stroji za šivilje, krojače, čevljarje in za vsak dom. Preden nabavite stroj, si oglejte to izrednost pri tvrdki
L. BARAGA
 Selenburgova ul. 6/l. **LJUBLJANA** Telefon štev. 980.

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

«Čemu naj vam prikrivam?» reče Manuela z utrujenim glasom. «Sedaj, ko stojim tik pred grozno smrtjo, mi pač ni treba molčati. Ko sem se vas preje v svojem obupu ovila, se je to zgodilo, ker vas smatram za edino bitje, ki ga ne čišlam samo sedaj, ampak bi ga enako visoko cenila tudi v dnevih svoje sreče. Francis, ko bom umirala, ko bom pod neusmiljenim bodalom vašega groznega gospodarja, tedaj bo moj zadnji dih vašo ime, ime onega, komur bo pripadalo moje srce še celo tekom smrtnega boja.»

Kako strašno laž je vendar izrekla pretkana pustolovka! Toda Manuela je docela pravilno računala. Njena mamljiva lepota je odnesla zmago, celo mož s podmornice, ki je vedno zvesto izvrševal ukaze neizprosne gospodarja, je postal njena žrtev!

«Manuela!» zajeclja Francis, kateremu divje valovi kri po žilah.

«Da, vam sliši moje srce za vedno!»

Manuela se nagne naprej, njena usta se sedaj dotaknejo njegovih, vroče ustnice lepe ženske se zagrižejo v njegove. Kje je sedaj njegova mirna preudarnost? S skoro viharo kretnjo jo potegne k sebi, čuti valovanje njenih prsi in navda ga brezmejna radost, ko se mu privije na prsi. In sedaj jo poljublja vroče, strastno, dolgo zatrta strast bruhe sedaj z vso silo na dan.

«Manuela!»

«Francis, moj Francis!»

In zopet se strnejo njene ustnice v vroč, strasten poljub.

Naenkrat pa izpušči Manuela ter hoče odskočiti.

«Kaj sem storil?» zaječi. «Oh, besedolomnež, jaz sem — — —»

Beseda mu zastane, kajti lepa Španjolka ga s pogledom svojih žarečih oči tako rekoč začara.

«Ne morem te pustiti, Manuela!» vzklikne Francis.

«Ali misliš, da bi mogla jaz?» se smehlja Manuela vsa zasolzena.

«Tvoja sem, in če bo tvoj gospodar izvršil svoje grozno maščevanje nad menoj, umrem s tvojim imenom na ustnicah.»

Francis se naglo dvigne.

«Ne, ne,» reče odločno, «ti ne smeš umreti, ne, ne!»

Znova ga objame s svojima mehkim rokama okrog vratu.

«Francis, smrt naj me ne zadene od roke groznega maščevalca,» šepče Manuela, «ampak ti sam mi zadaj smrtonosni sunek z bodalom, ti! V tvojem objemu, s tvojim zadnjim poljubom na ustnicah hočem umreti!»

«Ne, tudi to se ne bo zgodilo, Manuela, ti ostaneš živa!»

Neveren smehlaj kroži okrog njenih ustnic, dočim na tihem od veselja vriska konečno, konečno vendarle!

«Živa ostanem? Francis, to je nemogoče, iz te ječe ni mogoče pobegniti.»

«In vendar! Nočem, da umreš, razumeš, nočem,» odvrne Francis ter gleda v njen lep obraz, čigar čudovita milina ga je naravnost omamila.

«Manuela, če bi se mi posrečilo, da pobegnem s podmornice, kaj bi se potem zgodilo? Težko, zelo težko je pobegniti, roka moža s krinko sega daleč, zasledoval naju bo, in potem nimava nič več upati.»

«Francis,» odvrne Manuela po kratkem razmišljanju, «če moreš, dragec moj, na kak način doseči, da pobegnem s tega zagonetnega vozila, potem vem za kraj, kjer naju strašni mož ne bo našel, in če bi celo razpolagal z nadnaravnimi silami. V nekaj urah bi mogla dospeti do skrivnega kraja, in čim poteče nekaj časa, dvignem svoj denar, ki ga imam naloženega v Dublinu. Potem pobegnem v Ameriko, tamkaj bova živela sama zase v brezmejni ljubezni.»

Ubogí Francis se nahaja sedaj popolnoma v mrežah lepe pustolovke, vabljive slike za bodočnost vstajajo v njegovem srcu. On, ki nima doma, ima za družico očarujoče lepo žensko, samega sebe vidi kot močnega moža in uglednega državljana. Kako bi se torej mogel še dalje upirati tem vabčim silam, ko se mu vendar smehlja taka sreča? Da, nesrečnež je trdno odločen, da reši lepo zločinko.

Manuela docela ugane, kake misli navdajajo sedaj njeno žrtev. Gre za njeno rešitev. In vedno znova ga nežno privija k sebi, mu nudi ustnice v poljub ter ga obsipava z najnežnejšimi prilizovanji. Ubogí Francis! Misli je, da je njegova za vedno ženska, katere lepota ga je že od prvega trenutka, ko jo je zagledal, priklenila na njo. In vendar je bil le žoga v rokah brezsrčne ženske, ki je svoje naravne čare le v to uporabljala, da je zvabila nič zlega sluteče moške v svoje mreže.

Francis se je polagoma zopet umiril.

«Še danes morava pobegniti,» reče navidezno mirno, «kajti jutri zvečer se že vrne mož s krinko. Potem je prepozno, ker sem trdno uverjen, da mu pade v roke tvoja prijateljica. Njemu itak nihče ne more uteči!»

«Kdo je prav za prav ta zagonetni mož?» vpraša Manuela ter se še bolj tesno privije k Francisu. Francis odmaje z glavo.

«Tega ne ve nihče, Manuela!»

Manuela nič ne odgovori, saj so vse njene misli usmerjene le na njeno skorajšnjo osvoboditev. In tudi mladi mož misli le na to, kako bo pobegnil z lepo lahkoživko, ker ve, da to nikakor ni tako lahka zadeva. Kajti podmornica leži na dnu reke in znamenje, da naj se dvigne, pa sme dati edinole mož s krinko ali pa Bill.

Manuela bere Francisu na obrazu precejšnje skrbi. Toda en pogled v njegove odločne oči ji pove, da ji je ubogí prevaranec vdan sedaj na življenje in smrt. Prav nič več ne dvomi, da bi zanjo žrtvoval vse, tudi življenje, če bi bilo treba.

«Francis, Francis, kako te ljubim — tvoja sem!» šepčejo ustnice hinavske pustolovke.

«Danes ponoči, draga moja, danes ponoči!» šepne Francis komaj slišno ter odide iz celice.

Zadovoljna z uspehom se Manuela zlekne po trdem ležišču, saj je več dosegla, kot si je drznila upati.

In vendar ga moram zaničevati.

Ellena je že zdavnaj ozdravela.

Ravno istega večera, katerega naj bi Manuela dosegla zopet prostost ali pa jo dohitela gotova

smrt, stoji Ellena pri obokanem oknu v grajski dvorani ter zre v zimsko pokrajino.

Prvikrat je danes Ellena zapustila svoje sobe v stranskem krilu gradu, v katerih je dolge tedne preživela v popolni osamelosti. Sedaj stoji lepa deklica pri oknu ter zamišljeno upira svoje temno modre oči, iz katerih odseva globoka žalost, v daljavo. Kje pač plovejo njene misli? To bi pač mogel uginiti le tisti, kdor bi mogel videti v njeno dušo! V tej duši biva slika, katere pomilovanja vredna deklica kljub svojim duševnim bojem ne more pregnati, lep, ponosen mož mračnega, skoro zlovoljno grozečega obraza, njen William, njeno edino bitje — in vendar za njo tako strašen človek, pred katerim se trese, katerega mora sovražiti.

«Oh, kako pogosto so njene trepetajoče ustnice šepetaje izgovorile tako drago ji ime, koliko solz je potočila za možem, katerega pač nikdar ni mogla pozabiti.»

Kje se nahaja, ali še živi? — Postarni oskrbnik je pač že več kot desetkrat pripovedoval, kako grozno spačen je bil obraz strašnega moža, ko je skočil skozi okno, ko je dozdevno mrtvo, ljubljeno Elleno zadnjikrat videl. — Kaj pa, če je prstovoljno šel v smrt?

Ellena vije svoji nežni, shušani roki.

«Oh, bog, odpusti mu, če on, moj William, ni več med živimi, odpusti mu zaradi matere, zaradi mene. Naj trpim jaz zanj, saj sem ga tako vroče ljubila!»

Kako pogosto je Ellena na tihem tako molila; angeljsko čisto bitje je vedno prosilo, da naj bo grešniku njegova krivda odpuščena. Nikdar ni Elleni kaj prišlo na uho o zginulem Williamu. Postarni oskrbnik je tu pa tam prejel tudi vest, kaj se godi v Londonu. Toda nikdar ni zvedel, da bi se bil William še kedaj pojavil v svoji hiši. Brez sledu je zginil, nobenega znaka življenja ni dal več od sebe.

Brez dvoma je mrtev, o tem je bila Ellena že precej časa uverjena, zlasti še, ker se ji je njen vroče ljubljeni William parkrat prikazal v sanjah. Bog ve, kako je končal svoje življenje! Morda se je potopil z zagonetno ladjo in z njimi vsi, ki so se nahajali na njej? Tudi je možno, da se je ladja ponesrečila, pa kdo naj to ve. In Ellena niti ne ve, kje počivajo njegovi zemeljski ostanki. Plakajoč zakrije obraz z malima rokama. Kolikrat se je odločila, da prežene za vedno njegovo sliko, da izruje iz srca vsako misel na groznega moža. Zaman, srce je bilo vedno močnejše kot volja nedolžne deklice. Ellena je bila pač ena onih deklic, ki le enkrat in tedaj za vedno ljubijo. Kako pogosto se je vdajala neznosnim mukam, predstavljajoč si v duhu svojega nekdanjega ljubljence, ko vrši svoj krvav posel. Saj ni vedela, kaj je prav za prav povod njegovemu zločinskemu gnusnemu delovanju. Nikoli se ni podrobneje poglobila v poročila listov, tudi ni mogla povzeti iz njih, da so bile žrtve njegove maščevnosti le propadle lahkoživke in podobna sovražna bitja.

(Dalje prih.)

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan v Ljubljani.

Urednik Franjo Rupnik v Ljubljani.

Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani (odgovoren Miroslav Ambrožič).

Najboljša kolesa in šivalni stroji
so edino

PETELINČEVI

znamke

Gritzner, Adler, Phönix
za dom, obrt in industrijo. Brezplač. pouk,
ugodni plačilni pogoji, večletna garancija.

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA
blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Od dobrega najboljšje je švicarski pletilni stroj „Dubied“

**Naročajte
in
zahtevajte
Novo
Pravdo!**

KRAVATE,

ovratnike, naramnice, srajce,
nogavice, nahrbtnike in palice,
modno blago, toaletne potrebščine,
jedilno orodje ima v bogati izbiri in po najnižjih cenah
edino

**Josip Petelinc
Ljubljana**
blizu Prešernovega spomenika
ob vodl.